

ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΛΑΚΑΤΑΙΒΑΣ

Ένας λεβέντης κατακευστής ἀργυλειῶν και ἡ φωληά του στόν Ψηλορείτη. Τὸ εἰδύλλιο τοῦ Γιάννη και τῆς Φωτεινῆς. Ο ἔξωμότης Βέργερης και τὸ τερατῶδες γάλεντι του. Μία νυχτερινὴ τρχωδία. Ο Χαλακατίβις στὰ λημέρια του. "Ενα παλληκάρι στην χρεμάλα. Τί διηγεῖται ἔνας; "Άγγλος περιηγητής. Οι «εκεουκούλωτοι» και τὰ ἔργα τους, καλπ.

ΕΟΣ, λεβέντης, τίμως, ἔωρετικα γενναῖος, ζοῦσε λίγα χρόνια ποτὲ τοῦ 1821, στὸ Ἐπανοχώρι τῆς δρεινῆς ἐπαρχίας Σελίνου, χωριός, προπιστέοντος ἀπὸ τὴν φύση μὲν ἀφεντάνιο σόδια καὶ παλληκαρφία φυσῆ, ὁ Γιάννης Χαλακαταίβας... "Ήταν ἔπανω στὸ ἄνθος τῆς νεώτης ὅταν ἐπιστᾶ ἕφος μὲν τῇ Φωτεινῇ, μᾶ ἀπὸ τὸς ὑμορφοτέρες κοπέλες τοῦ χωριοῦ καὶ τὸ γιδύλιο συγά-σιγη ἔτασε στην..., ἐκκλησία... Τὸ εὐτυχούσσενον ἔτον γάτεραν ἔτετανοιθῆται μὲ τὶς εὐλογίες τῶν οιχειῶν καὶ φύλων.

Λίγες μέρες μετὰ τὸ γάμο του, ὁ Χαλακαταίβας ἔπηρ τὸ τεσεύδιο του καὶ δι τὸ ἀλό χρειαζόμενο, ἀνέβηται στὸν Ψηλορείτη γιὰ νὰ κόψῃ ἔπια καὶ νὰ φτιάξῃ ἀγάριον. Γιατὶ αὐτὴ ἦταν ἡ τέχνη του. Κατακευστής ἀργυλειῶν, τοὺς διποὺς ποντίδιοι στὰ διώφαρα χωρὶς τῆς ἐπαρχίας...

Ο Χαλακαταίβας ἔμεινε μέσα στὴ λαγκαδιά ἐπτὰ μέρες δουλεύοντας στὴ σπηλιά, φορτώθητος στὸύ διώφαρος τοῦ διὰ μηλιτερῶν ποι τὸν ἐγειρόνταν γάτα νὰ φτιάξῃ ἔνα σερφιά—ἄφοι ἦταν νοούμενος πειθαρχεῖς καὶ γαρούμενος κατέβανε στὸ χωριό του, τραγουδῶντας...

ποτὶ τοῦ γυναῖκανδα κ' ἐξάθησαν νὰ φάνται... "Εξαγά τοι θέγεται μιὰ γρα-

"Εξαγά τοι θέγεται μιὰ γρα— Εἴηται στὸ Ἐπανοχώρι, ἐπῆγε οπίτι τοῦ, ἐψήλησε τὴν ἀγαπημένη καὶ καὶ τὸν ἄγα τὸν Βέργερην. 'Ο Βέργερης ἦταν ὁ ἀντιδρούων τῆς 'Οθωνανίκης 'Εξουσίας στὸ χωριό, ἔωματης, ποώρις καθύλωτος, ἀπὸ τοὺς πολίδιοι ποὺ ἀλλαζοῦσταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὸ Σελίνο... 'Ο ἄγας προσωποῦσε τὸν Βέργερον νὰ πάντα τὴν γυναῖκα του καὶ νὰ πάντα στὸ κονάρι του νὰ φάνε καὶ νὰ γλεντίσουν... 'Πηδεῖ, λέει, νὰ τὸν περιποιήῃ, γιατὶ εἰλεῖ μάθει πῶς ἦταν καλὸς νοούμενος... "

Ο Χαλακαταίβας ἔδωσε τὸ γοινία τοῦ ἄγας στὴ γυναῖκα του καὶ στὴ γυναῖκα του καὶ ἐπῆγε μόνος τοῦ σονάρι, ἀριστὸν παθητόν της Φωτεινῆς τὸ πούρη διαβάσει τὴ γραφῆ κ' εἶχε τρομάξει...

Μόλις διώφαρος τὸν εἶδε ὁ ἄγας μονά— τοῦ, δάρωσε τὰ φρύδια.

— Γιατὶ μονάχος, ώρε Γιάννη; ; τοῦ εἶπε. 'Εγώ σοῦ ἔπειψα νάρ— δῆς μὲ τὴ γυναῖκα σου!

— Δὲν ἀδειάζει, ἀπῆτησε ὁ Γιάννης. "Ησταξαὶ μιὰν ἥρινθα καὶ τῷα διὰ τὴν μαρεγένη νὰ φάμε. 'Εγώ ἥρθα νὰ σοῦ πᾶ τὸ σπολ— λάτη, ἄγα, καὶ νὰ φύγω...

Δὲν εἶχε διώσει τὴν ἴδια γνώμη καὶ ὁ τερατῶδης Βέργερης, ὁ δο— ποῖς ἀπῆτησε νὰ θίηται μέσων στὸ σπίτι του ἡ ὄμαρια γυναικῶν τοῦ Γιάννη, νὰ φέρῃ μαλίστα μαζὶ της καὶ τὴν δούτια γιὰ νὰ φάνε διοι— μάρι...

Ο Χαλακαταίβας, κάνοντας τὴν ἀνάγκη φιλοτιμία, ὑπέκυψε, ἀλλὰ μέσα στὴν φυγὴ του ἐβράζει ἡ ἀγανάκτηση καὶ ἐσχεδίαζε φορεϊ ἐκδίκησι, σε περίπτωσι που ὅτις ἔξωμότης θύ προσπαθοῦσε νὰ προσοβάλῃ τὴν τιμὴ τῆς γυναικῶν του...

Ο ἄγας Βέργερης δὲν εἶχε βάλει στὸ μάτι μόνο τὴν ὄμορφη Φωτεινή, ἀλλὰ καὶ τρεῖς ἄλλες 'Ε— πανοχοριστίσσεις, τὶς καθύλωτες τοῦ χωριοῦ. Οι σωματοκλακεῖς τοῦ τίς ἔφεραν μιὰ—μιὰ τοῦ κονάρι του ἄγα, ἐνώ ἐκεῖνες ἦταν χλωμές ἀπὸ τὸ φόρο τους... "Οταν τέλος ἥρθε καὶ ἡ Φωτεινή, ὁ Βέργερης ἔδωξε τὸν ἄντομα τῆς καὶ κλείστηκε στὸν δν— τα μὲ τὶς τέσσερες Κορητικοπο— λεσ, νὰ ἔσφαντωσθε...

Ο Χαλακαταίβας ἔδωσε τὸ γράμμα τοῦ ἄγα στὴ μάνα τον νά τὸ δείξῃ στὴ γυναῖκα του...

'Ο Χαλακαταίβας, γιὰ λίγο, ἐτριγύρισε σὰν ἄγριο θηριό γύψῳ ἀπὸ τὸ κονάρι του ἄγα, ἐσμάθησε τὸ μέρος ἀπὸ τὸ οποῖο θα μποροῦ— σε νὰ μητὶ μέσα ἀπαστρηθῆσαι, ἐξεκρέμασε τὸ τουφέκι του, τὸ γέμιστο καλά, ἔφερε μέσο καὶ ἐναὶ μ π α λ ο ρ μ ἀ (διὸ σφαῖρες ἐνωμένες μὲ μικροὺ ἀντούσιο) κ' ἐπέδρεψε τὸ δρόμο γιὰ τὴν ἐκδίκησι του. Πήδησε ἀπὸ τὸ κυμπλόγερο δέρσος τῆς μάντρας στὸν κήπο τοῦ Βέργερη καὶ ἀπὸ μὲ μικρὴ σκαλίστα ἔφτασε σ' ἓνα στρογγυλὸν φεγγίτη, φωτισμένον τὴν ὅση ἐκείνη, πέρασμένον με μάνισσα... Τὸ θέμα ποὺ εἶδε τὸν ἔσαρχον... 'Ο ἄγας ἦταν μεθυμένος. Περικυλωπόνες δὲ ἀπὸ τὶς τέσσερες γυναῖκες, τὶς δοποίες εἶχε γδύσει, τὶς ἀνάγκαζε νὰ χορεύουν στὴ μέση τοῦ δυντά, διότι μάλιστα εἶχε σκορπίσει κουκούνασι ἀπὸ ἔντονεστά (χαρούσια). 'Η διστυχομένες γυναῖκες γίνοντρισσαν, ἐπεφαν στὸ πάτονα καὶ ὁ αισχρόδος ἔξωμότης γελοῦ— σε, εὐθρανόνες μὲ τὶς στάσεις ἔκεινες ποὺ ξωπλώναν χωρὶς νὰ τὸ θέλουν...

Ο Χαλακαταίβας περνά τότε τὴν κάννα τοῦ δηλου τον ἀπὸ τὸ φεγγίτη, σημαδεῖσε, πυροβολεῖ καὶ βρίσκει τὸν ἄγα στὸ κονέτα. 'Ο Βέργερης σωράζεται κάτω νεκρός...

Ο εκδικητής τρέχει, ζανταρίδα τὴν μάντρα καὶ πλάνει δρόμο... Διευθύνεται στὰ δυστὴ φαράγγια τοῦ Ψηλορείτη, σ' ἀπόδρομη λη— μέρια τῆς ἑλευθερίας...

***

'Ο ἄγας Βέργερης ἦταν ἔνας ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους καὶ πλὸι λιχούς τῆς ἐπαρχίας. 'Οτι μόνο τὸ Σελίνο—δυον ἐφώλιαζεν οἱ πού μισοδρούτεροι Τουρκοκρητικοί, οἱ λεγόμενοι ἐ κ ο ν ω ς ό λ ω τοι— ἀλλὰ καὶ τὰ περίχωρα καὶ ἡ πόλις τῶν Χανίων ἔγινε ἀνάσταση στὸ δικούσιο διατάξεις δρέξεις τους. 'Όπως γράφει Ενεικούσιος τῆς Κορητῆς, 'Ορδαί πάραντας ἔξεργονταν τὴν ιστορίαν τῆς Κορητῆς, ἐπὶ τὰς ἐπαρχίας, μοφάφαγοι αὐτόχθονας.

Ο διοικητὴς Χανίων, ποὺ ἀντελεγμήθη μέσας τὴν ἔτισα τὴν ἔξεργοντας τοῦ 'Οθωνανικοῦ πληθυσμοῦ, ἔστειλε εῦθὺς στὸ Ἐπανοχώρι καὶ σινέλαβε δίλους δοσοὶ κατὰ τὴν ἥρην σηνγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ Γιάννη Χαλακαταίβα. Τοὺς ἔφερε ἀμέσως σιδεροδεμένους στὶς φιλακεῖς γιὰ νὰ ἀναγάσση τὸ Γιάννην ενὰ σι— μώ ση τα, δηλαδὴ νὰ παροιωσθῇ καὶ παραδοθῇ.. Τὸν δρόσκολην τοῦ αἵτη ὁ Πασσᾶς τὴ διετηπάνιος σὲ διὰ τὰ χωρίαντας...

'Αλλ' ἐνδὲ ο Πασσᾶς ἔκανε τὴν ἔνοργεια αὐτῆς, οἱ αποτρόπαιοι ξεκοινούσιωταν στὸν Ψηλορείτη καὶ σινέλαβε δίλους δοσοὶ... 'Οσους χριστιανοὺς ἀπαντούσαν, τοὺς ἔφορεσαν τ' δονιά τους. Κι' διάν των ἀκούσαν εἰλάντας, τὸν ξαφέζαντι...

«Κατεπάρασσον, λέγει ο Ιστορικός, πάντα τυχὸν 'Ιωάννην, δια— περιληπτή δίδην ἀετός, διὸς 'Ηρόδου, καὶ ὁ φονεὺς...»

— Άλλα καὶ μὲ διὰ αὐτᾶς, οἱ αιμούροι ξεκοινούσιωταν δὲν ἐχότασαν τὴν ἔτισα τὴν ήρην τους. Εοχημάτισαν εἰδός ἔνοτλης διαδηλώσουσταις, καὶ διευθύνθησαν στὰ Χανά... 'Αμαρτίσαν στὴν πόλι, μὲ φονεὺς καὶ πυροβολισμούς, ἐπολύρχησαν τὸ Διοικητήριο καὶ ἐπαντούσαν μέσοις οἱ φιλακισμένοι συγγενεῖς τοῦ Γιάννη, ἀν δὲν

σινέλησθη αὐτός...

— Οταν εἶδαν τὴ φονεὺς αὐτῆς κατάστασι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Χρι— στιανοὺς τῶν Χανίων ἀπεφάσισαν νὰ πάνε νὰ βροῦνται τὸ Χαλακαταί— βα... Τέλος, ἀνεκάλυψαν τὸ σπίλι τον, στὸν Ψηλορείτη, τοῦ ἔσαρχου τὴν ἔκειτην την ἐπα— κειτη τον... Καὶ ἐτοι τὸ Χαλακαταί— βας, ξαμάτωτος, μὲ μάν ἀγκλ— τοι μόνον, κατέθηκε στὰ Χανιά

